

Empatitræning, Nul Tolerance, Sanktioner og straf af individer. De danske skoler gør flittigt brug af et voksende udvalg af antimobbemetoder. Men det er ikke sikkert, at den massive indsats virker mod den hårde mobning. Mange metoder glemmer gruppen og konteksten, og de stigmatiserer børnene, påpeger to forskere fra DPU. Hvis skolerne skal mindske mobningens omfang, kræver det et opgør med tidens herskende mobbeparadigme – og en gentænkning af, hvad mobning er.

Nye øjne på mobning

* Årtusindeskiftet varslede en ny æra for mobning i Danmark. Før var mobning noget, alle kendte til, og mange havde oplevet, men fænomenet mødte ikke særlig stor bevågenhed. Det ændrede sig markant, da den første store undersøgelse om mobning på danske skoler udkom i 1998. WHO stod bag undersøgelsen, som afslørede, at hvert fjerde barn i Danmark havde været udsat for mobning i løbet af deres skoletid – og det var nordisk rekord.

Pludselig ryddede mobning avisforsider, og den er siden da kommet stadig mere i vælten. Den voldsomme opmærksomhed på mobning har ikke bare fået skoler og arbejdspladser til at få øjnene op for mobningens omfang, men også affødt en lang række aktiviteter mod mobning – fra børnehaven til arbejdspladsen. Under paroler som 'Sammen mod mobning', 'STOP mobning på arbejdspladserne' og 'Fri for Mobberi' er der investeret massivt i at bekæmpe mobning.

Gedemarket af metoder

Særligt på skoleområdet har man oprustet med en lang række aktiviteter mod mobning. Ifølge rapporten 'Indsatser mod mobning i Folkeskolen 2008' har mange af de danske skoler lanceret en handlingsplan inden for de sidste par år, og 9 ud af 10 skoler iværksætter i dag

aktiviteter, der skal forebygge eller bekæmpe mobning. Aktiviteterne stritter dog i mange forskellige retninger.

Hvad siger forskningen om tidens herskende metoder? Hvad virker? Kan mobning puttes på formel, og virker de mange konkrete værktøjer og handlingsplaner overhovedet? Asterisk har sat to forskere fra DPU i stævne for at få svar.

Helle Rabøl Hansen er den ene. Hun har i flere år fungeret som mobbekonsulent og er ph.d.-stipendiat ved DPU, hvor hun forsker i mobning og i lærerperspektiver om elevmobning under DPU's store forskningsprojekt om mobning, eXbus (Exploring Bullying in Schools).

Helle Rabøl Hansen fortæller, at det er lykkedes at mindske mobningens omfang, men ikke for de særlig hårdt ramte. Hun mener, at vi i dag er vidner til et sandt gedemarket af anti-mobbeprogrammer rundt omkring på skolerne – og mange af programmerne overser, hvad mobning i grunden er. Derfor er der brug for mere viden om mobningens kompleksitet.

Empatitræning stigmatiserer

Empatitræning er en af de særligt udbredte metoder på de danske skoler. Tanken bag er, at eleverne skal lære at sætte sig i mobbeofrenes sted og hermed opnå større empati. Empatitræning er inspireret af den amerikanske

CAPSLE-model, som er en forkortelse for Creating a Peaceful School Learning Environment. Programmet bygger på 'Nul Tolerance' over for mobning og er udviklet over et tre-årigt forsøgsforløb med 4.000 amerikanske skoleelever. CAPSLE kombinerer empatitræning med et elevrapporteringssystem, hvor eleverne løbende krydser af, hvem de oplever som henholdsvis tilskuere, mobbere og mobbeofre. Spørgsmålet er imidlertid, om det er sådanne metoder, der skal til.

Det tvivler Helle Rabøl Hansen stærkt på. Empatiprogrammerne har en individbaseret tilgang til mobning, og hun tvivler derfor på deres reelle effekt på længere sigt. I værste fald risikerer de at gøre mere skade end gavn.

"Problemet med empatitræning som antimobstrategi er, at metoderne ofte stigmatiserer børnene. Man udpeger, hvem der er mobberen, og hvem der er mobbeofret, og så sætter man etiketter på dem. På den måde kommer mobning til at handle om enkeltindivider og skyld."

Parallelmoral legitimerer mobning

Empatitræning bygger på en antagelse om, at børnene ikke kan sætte sig i mobbeofrets sted, og det skal de derfor lære. Men ifølge Helle Rabøl Hansen er det ikke det, der er på spil i mobning. Her handler det snarere om, at man

som mobber eller tilskuer til mobning spekulerer i at tilsidesætte sin empati og skaber fortællinger og forklaringer, der legitimerer mobningen.

"Et barn kan sagtens have evnen til empati, men alligevel mobbe eller være tilskuer til mobning, fordi de er en del af udstøelsesmønsteret og skal overleve i det. Empatitræning signalerer en kausalforklaring på mobning som noget, der ligger inde i barnet som en mangel, og dermed har man hevet problemet ud af kontekst. Påstanden om, at børn, der mobber, er uden empathiske følelser, nærmer sig en påstand om, at vi har mange børnepsykopater ude at gå," siger Helle Rabøl Hansen. Det, der sker under mobning er, at eleverne opererer med en såkaldt 'parallelmoral', hvor de normaliserer mobning. Helle Rabøl Hansen nævner et eksempel fra en skole, hvor hun blev akut tilkaldt som mobbekonsulent. En dreng var blevet hejst op i skolens flagstang, fordi han med de andre elevers ord "bare er så irriterende". Hændelsen peger på, at eleverne tilsidesatte det, deres omgivelser normalt finder moralsk rigtigt. På den måde fandt de forklaringer, der forsvarede hændelsen. "En sådan parallelmoral kan legitimere ellers uacceptable handlinger inden for et fællesskab, og det er disse mønstre, der skal brydes, hvis vi skal bekæmpe mobning," fortæller Helle Rabøl Hansen. ▶

SÅDAN ER MOBNING OPSTÅET

1600-1700-tallet.

Begrebet mobning bliver født i en periode, hvor vold og ødelæggelse anses for at være mere naturlige måder at løse sociale konflikter og modsætninger på – som for eksempel under den Franske Revolution. Termen stammer fra det engelske ord 'mob', som betyder pøbel, pak eller larmende folkehob.

Det engelske mob er en forkortelse af det latinske mobile vulgus – det foranderlige, upålidelige håb. Udtrykket stammer oprindeligt fra 1680 og anvendes ofte som en modsætning til nobilitet (adel).

1970'erne:

Selv om mobning længe har været kendt som fænomenet i Norden, er det først i 1970'erne, at man begynder at interessere sig for problematikken – og fænomenet får et navn. Tidligere bruger man mere udtryk som at blive 'kanøflet' eller drillet, men fra 1970'erne kan man også blive 'mobbet'. Fænomenet forstås ud fra termens oprindelige betydning: Mobning foregår i grupper.

1980'erne:

Forskningen begynder for alvor at tage mobning op i 1980'erne. En af de mest fremtrædende mobbeforskere er den norske professor Dan Olweus. Hans definition har individet i fokus, og den er i dag meget brugt internationalt:

"En person bliver mobbet, når han eller hun gentagne gange og over en vis tid bliver udsat for negative handlinger fra en eller flere, og ofte på et sted, hvor han eller hun er tvunget til at opholde sig."

1990'erne og 2000'erne:

I 1998 får danskerne sig et chok: En undersøgelse viser, at danske børn er meget mere udsat for mobning end svenske og norske børn. Der kommer herefter massivt fokus på mobning, og der bliver sat gang i en lang række forebyggende aktiviteter mod mobning. Mobbeforskningen begynder at kaste et kritisk blik på den individ-baserede tilgang til mobning, som ellers er blevet det herskende paradigme. Flere mobbeforskere – heriblandt forskerne i DPU-projektet eXbus – betoner betydningen af gruppen og konteksten, og de forsøger at gentænke mobningen.

Mobning er et 'vi' problem

Problemet med flere af tidens herskende antimobbeprogrammer er ifølge Helle Rabøl Hansen, at de dekontekstualiserer mobning.

"Jeg mener, vi skal anskue mobning som et 'vi-problem'. Det er hele klassens problem, ikke kun ofrets. 'Nul Tolerance'-tankegangen bygger ofte på sanktioner og straf af individer. Det er jeg principielt imod, da man herved piller enkeltpersoner ud af den sammenhæng, hvor mobningen lever," forklarer Helle Rabøl Hansen. Helle Rabøl Hansen bruger udtrykket 'Klassens økologi', når hun skal forklare de dynamikker, der skaber mobning. Hun ser mobning som en social orden, der har sin egen logik. "Det er påtrængende, at vi ser mobning i en kulturkontekst og fokuserer mere på det relationelle. Mobning er et socialt mønster, som udspiller sig i en given kontekst."

Derfor kan vi ifølge Helle Rabøl Hansen ikke pille enkeltindivider ud og udpege dem som årsag til mobningen. "Hvis vi sætter parentes om mobbeofret, er der stadig meget på spil i klassen. Derfor er vi nødt til at se på hele sammenhængen – i form af hele klassen og de mange forskellige mekanismer, der er på spil, hvis vi vil forstå mobning".

Opgør med individuel tilgang

Forskningsprofessor Robin May Schott støtter op om, at gruppen er helt central at forstå, hvis vi vil mindske mobningens omfang i skolen. Hun forsker i øjeblikket i mobning set i et filosofisk perspektiv under projektet eXbus ved DPU og har i mange år arbejdet filosofisk med

temaer som vold, krig, køn og ondskab. Hun mener, at vi må forstå mobningens væsen, hvis vi skal gøre os forhåbninger om at formindske den – og det kræver en ny tilgang, der bryder med flere årtiers dominerende forskningsparadigme.

"Den individuelle tilgang, som har været herskende i flere årtier, er ikke tilstrækkelig. Selvfølgelig oplever vi os alle som individer, men mobning skal ses i sammenhæng med sociale relationer," siger hun.

Da mobning for alvor blev introduceret i forskningen i Norden i de tidlige 1970'ere, var det ud fra en forståelse af mobning som et gruppefænomen. "Mobning kommer fra ordet 'mob', som på engelsk betyder en gruppe, der er spontan og uorganiseret. Det var den forståelse, som også fulgte med i begyndelsen," siger Robin May Schott.

Men forståelsen af mobning som et gruppefænomen blev hurtigt afløst af den individuelle tilgang, som den norske professor Dan Olweus står for. Dan Olweus har forsket i mobning i mange år og anses for at være en af pionererne inden for feltet. Hans forskning og definition af mobning er meget udbredt, også uden for forskerkredse, da den ligger til grund for flere af de senere års indsatser mod mobning.

Hans definition lyder:

"En person bliver mobbet, når han eller hun gentagne gange og over en vis tid bliver udsat for negative handlinger fra en eller flere, og ofte på et sted, hvor han eller hun er tvunget til at opholde sig."

INDSATSER MOD MOBNING

I det sidste årti har skoler og arbejdspladser sat gang i en lang række aktiviteter mod mobning. Ifølge rapporten 'Indsatser mod mobning i Folkeskolen 2008':

- 73 procent af de danske skoler har i dag en handlingsplan mod mobning
- Flere af skolerne har lanceret en handlingsplan inden for de sidste par år.
- 90 procent af skolerne iværksætter aktiviteter, der skal forebygge eller bekæmpe mobning.
- Det er typisk klasselæreren (92 procent) eller skolelederen (89 procent), der tager initiativ til at forebygge eller bekæmpe mobning.
- 58 procent af de skoler, der gør en indsats mod mobning, vurderer, at deres aktiviteter mod mobning har en stor eller meget stor effekt, mens 41 procent vurderer, at aktiviteterne har nogen effekt.

Her er nogle eksempler på aktuelle indsatser og metoder mod mobning:

Trivselsopklæring

Der eksisterer ingen reel lovgivning om mobning i Danmark. I 2004 lancerede Undervisningsministeriet dog den såkaldte 'Trivselsopklæring', der markerer et formelt samarbejde

mellem elever, lærere, ledere, pædagoger, forældre og politikere. Parterne forpligter sig på at forstærke og koordinere eksisterende og fremtidige indsatser for at sikre skolebørn et godt og mobbefrit undervisningsmiljø.

Kritik af det herskende paradigme

Robin May Schott mener, det er interessant og ganske overraskende fra et videnskabsteoretisk perspektiv, at Dan Olweus' definition er så dominerende.

"Det herskende paradigme inden for mobning bygger på Olweus' definition, som handler om individuel aggression. Ifølge den svenske bog 'Skolan – en arena för mobbning' af Björn Eriksson og hans medforfattere går omkring 60 procent af mobbeforskningen ud fra Olweus' paradigme. Men i løbet af de sidste fem-ti år er der blevet rejst spørgsmålstegn til det paradigme. Det er 'Skolan – en arena för mobbning' et eksempel på. Indtil da har mobbeforskningen været meget homogen."

Ifølge Robin May Schott er et af problemerne ved Olweus' tilgang til mobning, at den fastlåser de forskellige positioner i mobning. "I Olweus' optik er mobbepositionerne stabile over en længere periode. En elev kan for eksempel blive udsat for mobning over nogle år, mens en anden elev har rollen som den, der mobber. Men nyere forskning, for

CAPSLE-modellen

Den amerikanske CAPSLE-model er en forkortelse for Creating a Peaceful School Learning Environment. Programmet bygger på 'Nul Tolerance' over for mobning og er udviklet over et tre-årigt forsøgsforløb med 4.000 amerikanske skoleelever. CAPSLE kombinerer empatitræning med et elevrapporteringssystem, hvor eleverne løbende krydser af, hvem de oplever som hhv. tilskuere, mobbere og mobbeofre. CAPSLE-modellen er endnu ikke kommet til de danske skoler i sin rene form, men empatitræningsprogrammer, som mange skoler benytter sig af, er inspireret af CAPSLE.

Olweusprogrammet

Programmet har som mål at omstrukturere det eksisterende sociale miljø, så der bliver færre muligheder og færre belønninger for mobning. Programmet bygger på fire grundlæggende principper, der tilstræber at

skabe et skolemiljø, der er kendetegnet ved:

1. Et varmt og positivt engagement fra de voksne
2. Klare og faste grænser for uacceptabel opførsel
3. Anvendelse af ikke fjendtlige sanktioner mod uacceptabel opførsel
4. Tydelige, autoritære voksne, der også fungerer som rollemodeller

DCUM-skabelonen

Dansk Center for Undervisningsmiljø er et uafhængigt statsligt center, der arbejder for at sikre et godt undervisningsmiljø på alle uddannelsessteder samt et godt børnemiljø i alle dagtilbud. Centret har introduceret den såkaldte DCUM skabelon, der tilbyder en række konkrete værktøjer, som skoler og daginstitutioner kan benytte i deres indsats mod mobning. Hensigten er at få skoler og institutioner til at implementere systematiske handlingsplaner, der

skal bekæmpe mobning samt rapportere resultater og erfaringer til DCUM. www.dcum.dk

Sammen mod mobning – for trivsel, tolerance og tryghed

Kampagnen gik i luften i marts 2008 på initiativ af undervisningsminister Bertel Haarder. Den har iværksat en række aktiviteter mod mobning som fx 'Børnetelefonen' og 'Graffiti mod mobning'. Kampagnen er iværksat af Undervisningsministeriet og en lang række partnere med fokus på børn som Danmarks Lærerforening, BUPL og Skole og Samfund. www.sammenmodmobning.dk

Fri for Mobberi

Mary Fonden og Red Barnet har siden februar 2007 til budt børnehaver konkrete pædagogiske redskaber, der kan være med til at forebygge mobning. H.K.H. kronprinsesse Mary har taget initiativ til at udvikle projektet i Danmark efter inspiration fra Australien. I forbindelse med kampagnen 'Sammen mod mobning' blev projektet udvidet med en kuffert fyldt med redskaber målrettet 0.-2. klasse, deres lærere og forældre. www.redbarnet.dk

AMOK (Livsmodlab)

Livsmodlab er tilknyttet netværket AMOK, antimob-bekonsulenter eller antimob-bekorps. AMOK består af aktive foredragsholdere, "brandslukkere" og kursusarrangører om mobning blandt børn og voksne. Helle Rabøl Hansen fra DPU er med i netværket. www.livsmodlab.dk

eksempel vores forskning i eXbus, viser, at positionerne er meget mere flydende. En og samme person kan have flere positioner inden for meget kort tid."

Et andet problem er, at Olweus stempler de involverede. For eksempel mener han, at den mobbede besidder karaktertræk som 'svag', 'angstfuld', 'deprimeret' og 'usikker', mens han beskriver mobberen som 'aggressiv' og 'anti-social' med en mangel på empati.

"Den måde, Olweus beskriver offeret på, er en ganske ubehagelig beskrivelse. De karaktertræk, han beskriver offeret med, har en meget negativ værdi i vores livssyn. Olweus mener ikke, at det er mobningen, der nødvendigvis skaber disse negative karaktertræk; den mobbede besidder dem i forvejen. Hvis jeg skulle høre en forsker sige om mit barn, at 'dit barn, som er offer for mobning, er i forvejen angstfuldt, svagt og tilbøjeligt til at underkaste sig', så ville jeg sige 'tal ordentligt om mit barn', siger hun. ▶

MINDRE MOBNING PÅ DANSKE SKOLER

Mobning er stadig meget udbredt på de danske skoler: Knap hver tiende skoleelev bliver mobbet mindst 2 gange om måneden. Det er imidlertid værd at bemærke, at Danmarks alarmerende nordiske rekord i mobning i 1998 er faldet betydeligt: Hvor 25 % af eleverne blev mobbet i 1998, faldt tallet til 11 % i 2002 og tog endnu et pænt dyk til 8 % i 2006. Faldet i mobning drejer sig især om den sporadiske mobning, men der er også sket et mindre fald i den hårde mobning, dvs. børn, der bliver mobbet flere gange om ugen.

PROCENT SOM BLIVER MOBBET MINDST ET PAR GANGE OM MÅNEDEN:

11-ÅRIGE:

Drenge: 11 %

Piger: 10 %

13-ÅRIGE:

Drenge: 9 %

Piger: 9 %

15-ÅRIGE:

Drenge: 5 %

Piger: 5 %

Kilde: Skolebørnsundersøgelsen 2006

Ondskabens banalitet

"Hold kæft hvor er du klam, nej hvor du lugter, føj for satan en homo du, knepper du din far, hvorfor er du så tynd? Jeg gider ikke være i gruppe med ham, jeg smadrer dig efter skole."

Det er hårde ord ikke? Forestil dig at høre dem flere gange dagligt i 3660 dage. Sådan var livet for en dreng, der op gennem sin skoletid blev udsat for mobning. Han er i dag i 20'erne og har berettet om sine mobbeoplevelser til forskningsprojektet eXbus' hjemmeside. Det er barsk læsning og lyder som taget ud fra en dystre ungdomsfilm. Men mobning er virkelig hverdagskost for mange, ikke bare i skolerne, men også på arbejdspladserne.

Spørgsmålet er, hvorfor så mange af os accepterer, at mobning finder sted, når den er så grusom? Dan Olweus forklarer det med, at mobning ikke hører hjemme inden for det normale: Han mener, at mobning er patologisk. Det er Robin May Schott ikke enig i.

"I Olweus' tilgang bliver mobning til et patologisk træk. Jeg synes, det er meget vigtigt, at vi holder fast i, at mobning er noget, der finder sted blandt normale børn. Olweus siger, at det er 5-10 procent af alle børn, der er involveret i mobning. Jeg synes, det er betænkeligt at sige, at næsten 10 procent af alle børn er patologer." Robin May Schott læner sig op ad to filosofiske tænkere, Walter Benjamin og Hannah Arendt, som begge har

interesseret sig for, hvordan noget så forrykt som antisemitisme under Anden Verdenskrig kunne finde sted under tilsyneladende normale samfundsforhold. Ligesom Benjamin og Arendt mener Robin May Schott, at hvis man vil forstå det forrykte, er det vigtigt at betragte det som indskrevet i normale samfundsforhold – i stedet for at betragte det som noget dæmonisk udefrakommende.

Ondskaben i det normale er et tema, som Hannah Arendt har beskæftiget sig meget med. I "Eichmann i Jerusalem – en rapport om ondskabens banalitet" (1963) skriver hun netop om, at ondskaben ikke er en dæmonisk kraft. Ondskabsfulde handlinger behøver ikke været drevet af had eller sadisme. De kan ske, når et menneske glemmer at tænke; når det sætter sin samvittighed ud af drift, sådan som Arendt viser i sin analyse af den tyske SS-officer Adolf Eichmann. Han var en af hovedmændene bag jødeudryddelsen under Anden Verdenskrig og følte ikke skyld, for han gjorde blot, hvad systemet bad ham om. Derfor påstår Arendt, at Eichmanns ondskab var banal – ikke dæmonisk.

Mobbeforskningen henter til tider inspiration i Holocaust-forskningen for at forklare de psykologiske mekanismer og mønstre. Robin May Schott understreger dog, at det er vidt forskellige kontekster, men der er tværgående spørgsmål, som er relevante for både mobning og Holocaust. For eksempel spørgsmålet om hvorvidt mennesket er ondskabsfuldt, og hvorfor ondskaben indtræffer.

Mobning er levende

Robin May Schott er ikke bare kritisk over for Dan Olweus' beskrivelse af mobning som et patologisk fænomen. Hun er også en arg kritiker af Olweus' forklaring på, hvorfor mobning finder sted: "Olweus' forklaring på årsagen til mobning ligger hos familien: Det er familiens skyld, hovedsageligt moderens. Han beskriver nemlig mødre til mobbere som kolde, uengagerede i deres børn og uden evner til at sætte grænser. Det er helt forfærdeligt, at han så tydeligt siger, 'det er moderens skyld'. Hvilket årtusinde tror han, vi befinder os i? Ingen har en værdig position i Olweus' definition af mobning, hverken ofre, mobbere, forældre eller lærere."

Helle Rabøl Hansen er også skeptisk over for at operere med en fasttømret definition som Olweus'. "Mobning kan ikke kun defineres deskriptivt. Mobning er levende, som gelé. Det er en lang kæde af systematiske små handlinger," siger hun og understreger samtidig, at hun mener, det er nyttigt at arbejde ud fra en definition, både som forsker og praktiker. Men Dan Olweus' definition er for dogmatisk og individbaseret.

Både Robin May Schott og Helle Rabøl Hansen er dog positive over for at se mobning som flere systematiske handlinger, sådan som Olweus er inde på.

"Det bliver til mobning, når udstødelsen systematiseres. Når fællesskabets omdrejningspunkt bliver selve udstødelsen," siger Helle Rabøl Hansen. Robin May Schott

betoner også systematikken: ”Mobning er et systematisk forløb. Der foregår systematisk ydmygelse i mobning,” siger hun.

Longing for belonging

I stedet for en strengt deskriptiv definition er Helle Rabøl Hansen i øjeblikket i fuld gang med at udvikle en analyse-ramme, der kan forklare mobning med andre vinkler end kun at se på henholdsvis onde og svage individer.

Hun arbejder med den antropologiske term ’longing for belonging’ – længsel efter at høre til. ”Mobning kan dække et skolebarns behov for at høre til et fællesskab, som endda kan føles trygt, hvis man i kontrast til dem, der holdes uden for fællesskabet, er inde i varmen. Derfor kan mobning virke som et ’skud’ fællesskab. Der vil være børn, der oplever mobningen forkert, men frygten for at blive ekskluderet fra fællesskabet bliver motiv og drivkraft nok til at deltage eller i hvert fald ikke forhindre den.”

Helle Rabøl Hansen låner udtrykket ’inkluderet eksklusion’ fra Bülent Diken, når hun skal forklare mobning. ”Mobning handler om at holde nogen udenfor, men mobning er ikke ren eksklusion. Hvis det klassen, eller mobberne, er fælles om, er at skabe og opretholde en mobbeorden, så er mobbeofret en nødvendig brik i mobbekonteksten. Derfor er ofret på tålt ophold, idet han eller hun på én gang er ekskluderet og inkluderet i fællesskabet. Mobningens kraft og særegenhed er, at der er tale om ofre, der udstødes af sine egne,” forklarer Helle Rabøl Hansen.

Skab nye fællesskaber

Hvordan bekæmper vi mobning, hvis vi hverken må stemple ofre eller gerningsmænd eller arbejde med en fast definition af mobning? Vil konsekvensen ikke være, at de lærere og pædagoger, der skulle gribe ind og sikre mobbefrie miljøer, ender med at føle sig komplet handlingslammede? Ikke nødvendigvis. Men det kræver, at vi griber det anderledes an.

”Vi skal have de formelle og uformelle strukturer i en klasse til at arbejde bedre sammen,” fortæller Helle Rabøl Hansen. Det formelle fællesskab er for eksempel klasseundervisningen, men herudover eksisterer flere uformelle fællesskaber, som er mindst lige så vigtige for børnenes trivsel i skolen. ”Børn går ikke i skole. De er i skole. Måske skal vi tænke vores klasser og undervisning helt anderledes, så der i højere grad skabes fælles ejerskab til skolegang.” Hendes råd til skolerne lyder: ”Brug de demokratiske kanaler, vi allerede har: skolebestyrelse, elevråd, forældrerepræsentanter”. Pointen er, ifølge Helle Rabøl Hansen, at indtænke antimobning i de eksisterende kulturelle rammer.

Hun påpeger dog, at de færreste lærere og skoleledere rustes godt nok til at håndtere denne udfordring, og det er derfor oplagt at lade mobning indgå som en obligatorisk del af undervisningen på seminarerne. ”Lærerne kan rent faktisk være med til at skabe fællesskaber, hvor omdrej-

ningspunktet er andet end mobbemønstre. Den pædagogiske udfordring ligger måske i at gøre undervisning til det samlende, frem for at lade udstøelsesmekanismer være det, klassen er fælles om”.

Hvis skolerne skal mindske mobningens omfang, er det ikke blot et spørgsmål om at gentænke metoderne – ’antimobningen’. Det kræver også, at selve mobningen gentænkes. Den individuelle tilgang skal afløses af en ny forståelse af, at gruppen og konteksten har en essentiel betydning. 2000’erne blev årtiet, hvor mobningen kom i fokus, og måske varsler 2010’erne en helt ny æra for mobningen; de sociale relationers æra. Netop den relationelle betydning i forhold til mobning vil forskerteamet i eXbus udforske nærmere det kommende år.

Af Mathilde Weirsøe og Camilla Mehlsen
mawei@dpu.dk og cme@dpu.dk

Helle Rabøl Hansen

Cand.jur. og ph.d.-stipendiat ved Institut for Læring, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet, hvor hun forsker i ’Lærerpositioner i børns mobbemønstre’, som er et delprojekt tilknyttet forskningsprojektet eXbus: Exploring Bullying in Schools. Hun har i mange år arbejdet som mobbekonsulent og har skrevet artikler og bøger om mobning, bl.a. ’Grundbog om mobning’ (Gyldendals Uddannelse, 2005). I marts modtog hun Peter Sabroe prisen for sin visionære forskning på området samt sit intense arbejde for at sætte mobning på dagsordenen på de danske skoler.

www.dpu.dk/om/hrh

Robin May Schott

Forskningsprofessor i filosofi ved Institut for Pædagogik, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet. Hun har en ph.d. fra Yale University. Hun har i flere år forsket i feministisk filosofi med særligt fokus på krig, ondskab samt nationalisme som fortælling. Hun er i øjeblikket ved at undersøge mobning ud fra et filosofisk perspektiv tilknyttet forskningsprojektet eXbus: Exploring Bullying in Schools, hvor hun bl.a. arbejder med begreberne ondskab, etik og moral.

Læs mere: www.dpu.dk/om/rms